

FUNDACJA „AKADEMIA ANTYKORUPCYJNA”

Projekt „Centrum Myśli Antykorupcyjnej”

Analiza danych statystycznych Policji za lata 2013-2022

*w zakresie postępowań przygotowawczych wszczętych,
zakończonych, w tym zakończonych aktem oskarżenia,
umorzonych z braku znamion przestępstwa,
umorzonych z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa
a także przestępstw wykrytych, stwierdzonych i podejrzanych
oraz strat spowodowanych przez sprawców przestępstw
popelnionych
z art. 296a § 1-4 Kodeksu karnego*

Art. 296a. Kodeksu karnego (brzmienie przepisu na dzień 30.09.2023)

§ 1. Kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, żąda lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, w zamian za nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na nim obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.

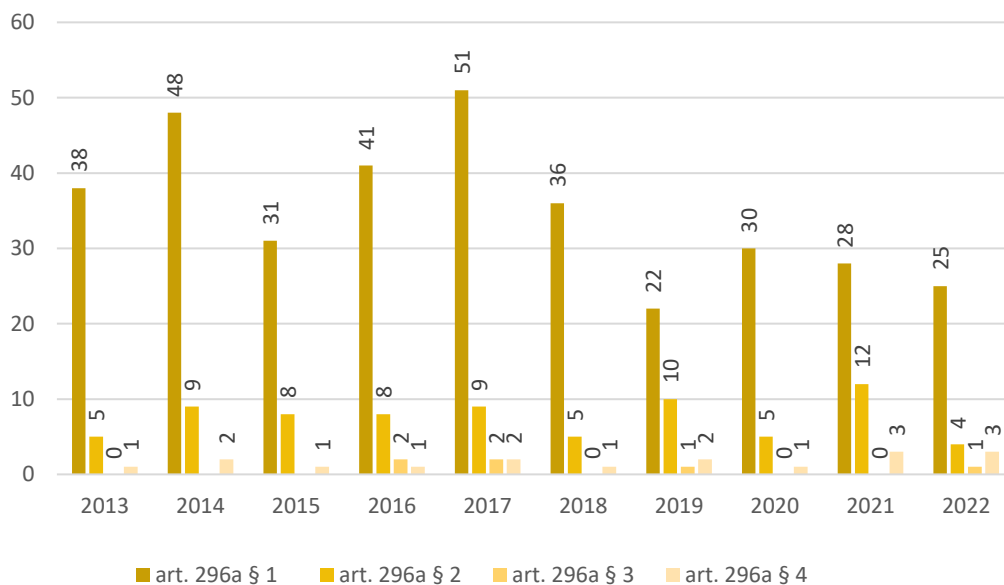
§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Liczba postępowań przygotowawczych wszczętych w sprawach tzw. korupcji gospodarczej, czyli przestępstw popełnianych z art. 296a k.k. w ostatnich 10 latach wyniosła 448. Najwięcej, bo aż 78% dotyczyło § 1 czyli podstawowego typu tego przestępstwa tj. żądania lub przyjmowania (przez osoby zatrudnione w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą), korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy, w zamian za nadużycie udzielonych uprawnień lub niedopełnienie obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia. Postępowań wszczynanych z § 2 czyli spraw dotyczących udzielania lub obietnic takich korzyści było znacznie mniej, gdyż w całym analizowanym dziesięcioleciu było ich zaledwie 75. Mniejszej wagi spraw czyli przestępstw z art. 296 § 3 k.k. było tylko 6. Trzeba natomiast zauważyć, że postępowań w zakresie znacznej szkody majątkowej czyli art. 296 § 4 k.k. było ostatnich 10 latach łącznie 17.

Postępowania wszczęte - art. 296a § 1-4 k.k.

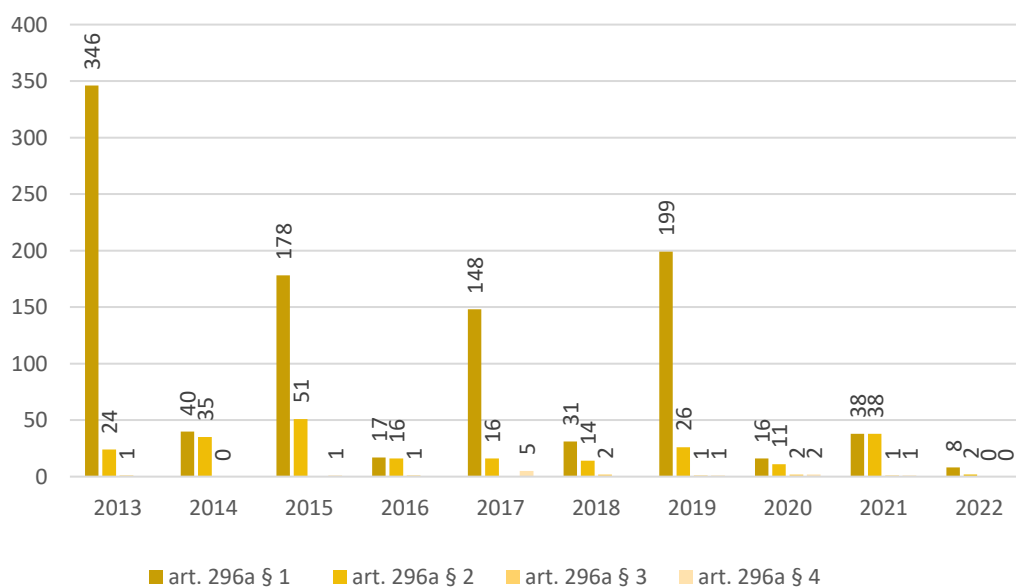

Wykres 37. Postępowania wszczęte z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Całkowita liczba wykrytych przestępstw z art. 296a k.k. w latach 2013-2022 wynosiła 1272. Zdecydowanie najwięcej było ich w 2013 roku, a najmniej w 2022. Dysproporcja ta wynosiła aż 37-krotność, co jest bardzo trudne do precyzyjnego wyjaśnienia, gdyż skali tej nie da się uzasadnić wyłącznie mniejszą liczbą przestępstw korupcyjnych w ostatnich latach. Nietypowe zjawisko występowania zdecydowanie większej liczby wykrytych przestępstw korupcji gospodarczej w okresach dwuletnich może wynikać z bardziej skomplikowanej materii dowodowej przestępstw dotyczących korupcji gospodarczej, co powoduje, dłuższy niż jeden rok okres prowadzenia spraw korupcji gospodarczej. To zaś skutkuje wprowadzaniem danych statystycznych po zakończeniu sprawy czyli w dłuższym okresie. Również w tej kategorii przestępstw najwięcej jest przestępstw z § 1, bo aż 80%, a z § 2 około 18%. Pozostałe przestępstwa z § 3 i § 4 są w liczbach odpowiednio 8 i 10 wykrytych przestępstw korupcji gospodarczej w okresie ostatnich dziesięciu lat łącznie.

Wykryte przestępstwa - art. 296a § 1-4 k.k.

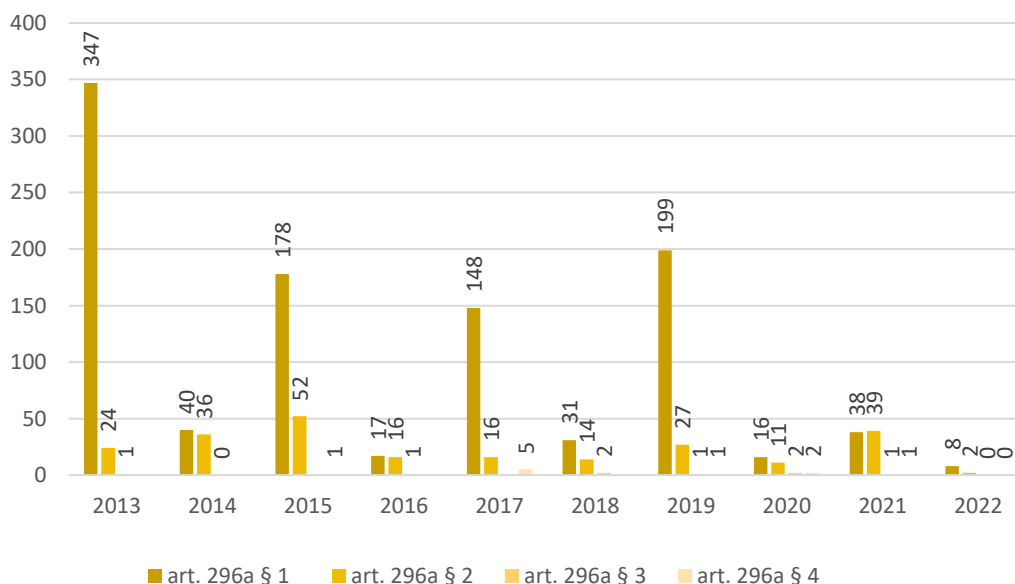

Wykres 38. Wykryte przestępstwa z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Analiza statystyczna liczby przestępstw stwierdzonych z art. 296a k.k. w latach 2013-2022 jeszcze raz pokazuje bardzo dużą zbieżność z przestępstwami wykrytymi z tego artykułu. W tym przypadku również najwięcej przestępstw stwierdzonych odnotowano w 2013 roku a najmniej w 2022. Łącznie było ich 1277. Proporcje poszczególnych paragrafów są analogiczne do przestępstw wykrytych z art. 296a k.k. Tu również odnotowano wzrosty liczby stwierdzonych przestępstw korupcji gospodarczej w okresach dwuletnich. Wyjaśnienie tych zjawisk może być podobne.

Stwierdzone przestępstwa - art. 296a § 1-4 k.k.

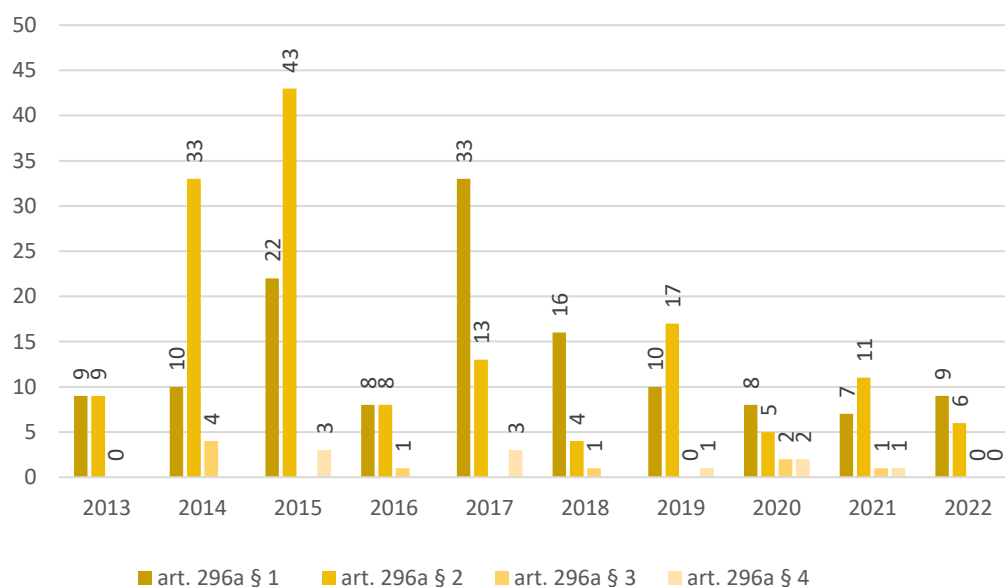
Wykres 39. Stwierdzone przestępstwa z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Całkowita liczba podejrzanych, którym przedstawiono zarzuty z art. 296a k.k., w latach 2013-2022 wyniosła 300 osób. Najwięcej, bo 68, było ich w 2015 a najmniej w 2022 roku tj. 15 podejrzanych. Porównując liczby podejrzanych z § 1 i § 2 art. 296 k.k. do liczby postępowań wszczętych oraz liczby przestępstw wykrytych w tych paragrafach odnotowujemy tendencję odwrotną, czyli tak jak w przypadku liczby postępowań wszczętych czy też przestępstw wykrytych, gdzie w zdecydowanej większości dominował § 1 art. 296a

k.k., w tym jednak przypadku większości podejrzanych przedstawiono zarzuty z § 2 art. 296a k.k. Liczba podejrzanych a § 3 i § 4 art. 296a k.k. jest porównywalna do liczby przestępstw wykrytych z tych paragrafów.

Podejrzani - art. 296a § 1-4 k.k.

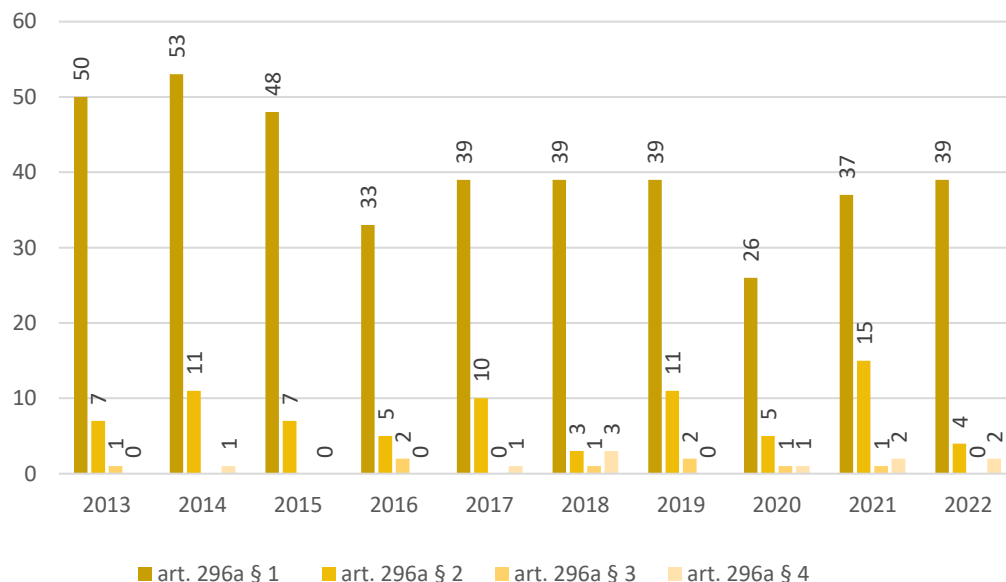

Wykres 40. Podejrzani z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych z art. 296a k.k., w ostatnich dziesięciu latach, wyniosła 499 takich spraw, co jest wartością porównywalną do liczby spraw wszczętych z tego artykułu, których było 448. Rozkład ich w poszczególnych latach jest w miarę równomierny z tym, że najwięcej postępowań, bo 65 zakończono w 2014 roku a najmniejj. 33 w 2022 roku. Dominują sprawy z § 1, których było ponad 5 razy więcej niż z § 2 art. 296a k.k. Zakończone postępowania z § 3 i § 4 tego artykułu były w liczbach zdecydowanie mniejszych a mianowicie 8 i 10 w całym badanym okresie.

Postępowania zakończone - art. 296a § 1-4 k.k.

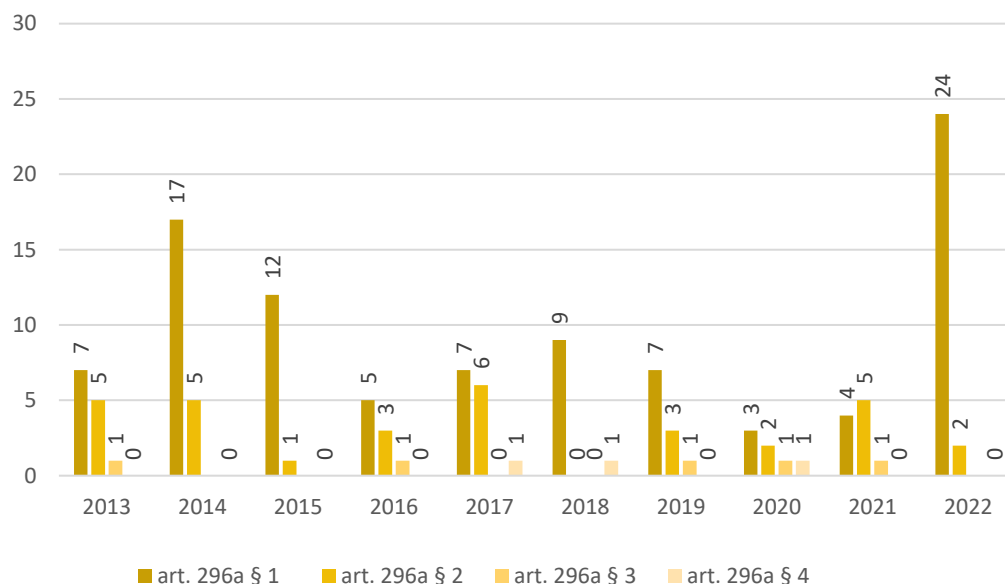

Wykres 41. Postępowania zakończone z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Wśród wszystkich zakończonych 499 postępowań przygotowawczych z art. 296a k.k., 135 spraw było zakończonych sporządzeniem aktu oskarżenia. Daje to wskaźnik spraw zakończonych aktem oskarżenia do wszystkich zakończonych spraw w tym zakresie na poziomie 27%. Najwięcej, bo 26 postępowań zakończono aktem oskarżenia w 2022 r. a najmniej bo zaledwie 7 w 2020 roku. W tym również przypadku dominowały postępowania z § 1 a było to ponad 70% wszystkich postępowań zakończonych aktem oskarżenia z § 1 do wszystkich postępowań z art. 296a k.k. zakończonych aktem oskarżenia. § 2 osiągnął wskaźnik na poziomie 24%. Liczby spraw zakończonych aktem oskarżenia z § 3 i § 4 art. 296a k.k. wyniosły w ostatnich dziesięciu latach odpowiednio 5 i 3 postępowania.

Postępowania zakończone aktem oskarżenia - art. 296a § 1-4 k.k.

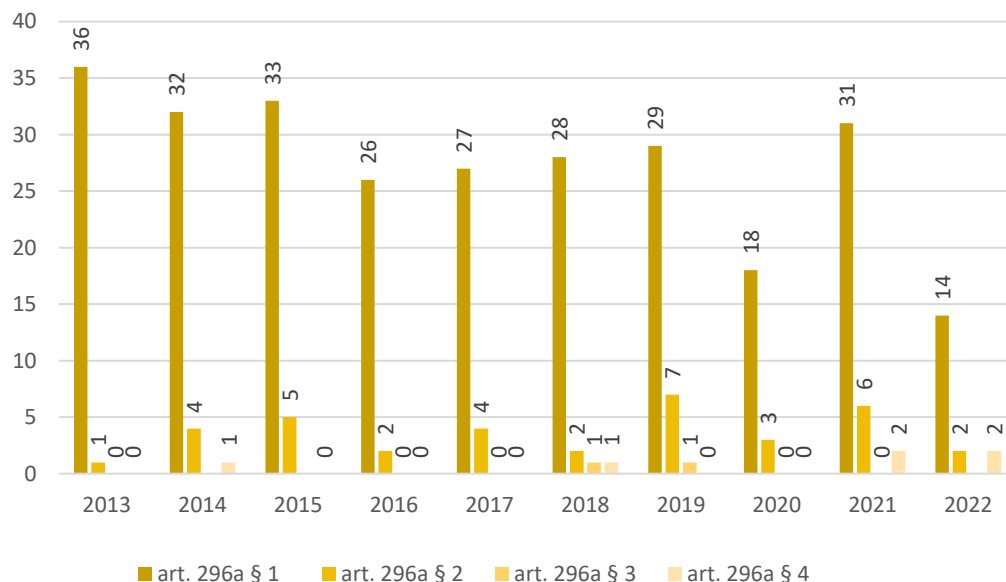

Wykres 42. Postępowania zakończone aktem oskarżenia z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w latach 2013-2022 z art. 296a k.k. umorzonych z powodu braku znamion przestępstwa wyniosła 318. Było to więc prawie 64% wszystkich zakończonych spraw z art. 296a k.k. Jest to wielkość ponad dwukrotnie większa niż liczba spraw zakończonych aktem oskarżenia z art. 296a k.k. Wynik ten może świadczyć o małej efektywności postępowań prowadzonych przez Policję w sprawach korupcji gospodarczej. Najmniejsza efektywność, czyli najwięcej umorzonych spraw, bo aż 39 wystąpiło w 2021 roku. Analiza (wg poszczególnych paragrafów) liczby spraw umorzonych z powodu braku znamion przestępstwa z art. 296a k.k. pokazała, że najwięcej umorzano ich z § 1, bo aż 274 sprawy, co stanowiło 86% umorzeń. W zakresie § 2 było to 36 postępowań umorzonych w ciągu ostatnich 10 lat. § 3 i 4 art. 296a k.k. dały łącznie zaledwie 8 spraw w analizowanym okresie.

Postępowania umorzone - brak znamion przestępstwa
- art. 296a § 1-4 k.k.

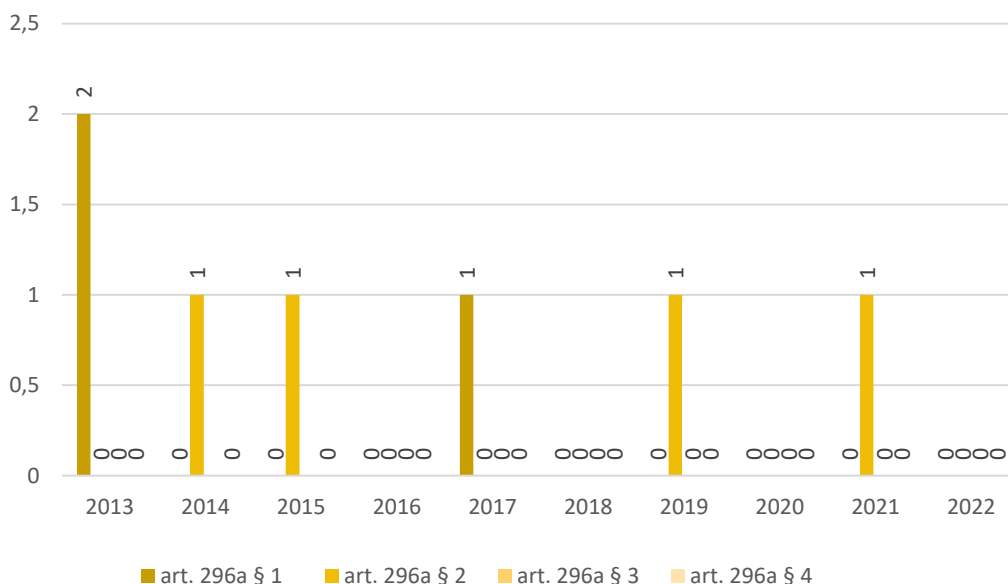

Wykres 43. Postępowania umorzone – brak znamion przestępstwa z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Całkowita liczba postępowań przygotowawczych zakończonych umorzeniem z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa z art. 296a k.k. w latach 2013-2022 wyniosła łącznie 7 spraw. Trzy postępowania dotyczyły § 1 a cztery § 2 art. 296a k.k. Postępowań umorzonych w tym zakresie, a dotyczących § 3 i § 4, nie było. Bardzo mała liczba postępowań przygotowawczych dotyczących korupcji gospodarczej zakończonych umorzeniem z powodu niewykrycia sprawców wynikała z faktu, że w momencie zgłoszenia tego rodzaju przestępczości sprawcy są już w zdecydowanej większości znani. Porównując liczbę umorzeń z powodu niewykrycia sprawców do umorzeń z powodu braku znamion przestępstwa należy zauważyć, że tych pierwszych jest 45 razy mniej.

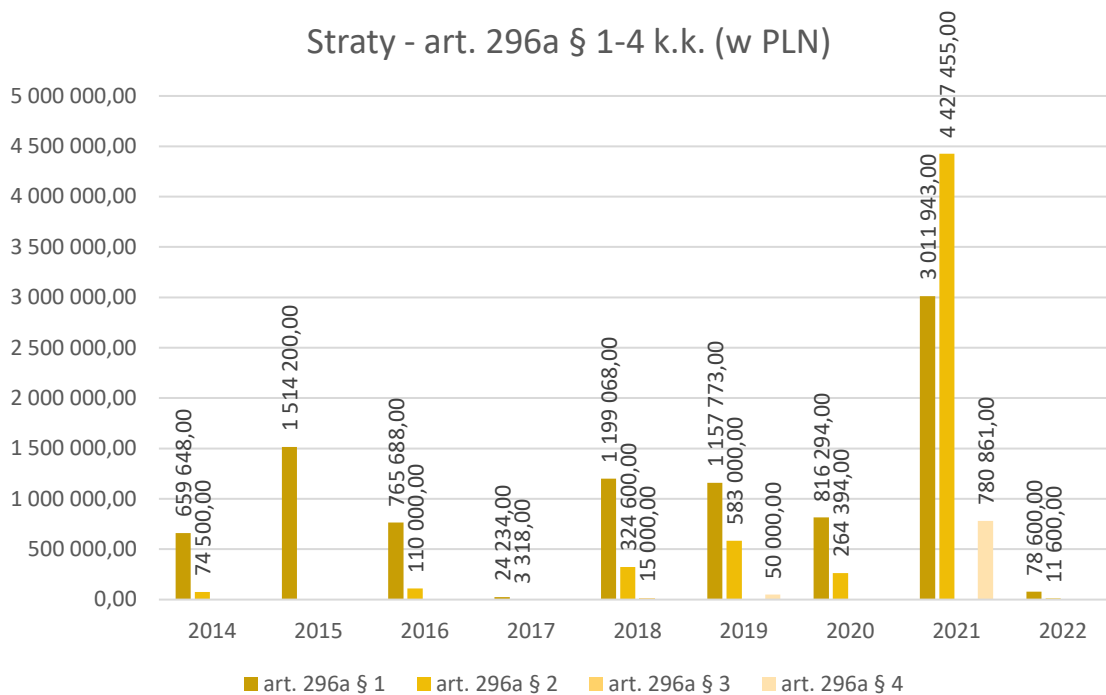
Postępowania umorzone - niewykrycie sprawcy przestępstwa - art. 296a § 1-4 k.k.

Wykres 44. Postępowania umorzone – niewykrycie sprawcy przestępstwa z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.

Straty spowodowane korupcją gospodarczą w latach 2013-2022 wyniosły łącznie 15 872 176 PLN. W zakresie § 1 tego przestępstwa zamknęły się kwotą 9 227 448 PLN a § 2 kwotą 5 798 867 PLN. Zdecydowanie mniej dotyczyło § 3, bo zaledwie 15 000 PLN, a § 4 w łącznej kwocie 830 861 PLN. Analizując powyższe wielkości w odniesieniu do poszczególnych badanych lat, zauważalna jest ponadprzeciętna wielkość strat wynikających z korupcji gospodarczej w roku 2021 tj. w wysokości 8 220 259 PLN. W porównaniu do najniższych strat wykazanych w roku 2017 jest wielkością prawie 300 krotnie większą. Dysproporcje te mogą wynikać z charakteru i wielkości spraw prowadzonych w danym okresie, a co za tym idzie skutkować większą wielkością spowodowanych w tych postępowaniach przygotowawczych ujawnionych strat.

Wykres 45. Straty z art. 296a § 1-4 k.k. w latach 2014-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Policji.